

## »PUT DUHA K BOGU«

(Napisao sv. Bonaventura, preveo dr. Marije Šikić; komentar sastavio Hadrijan Borak. Izdavač: Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1974.)

A. K. Pivčević

U povodu 700. obljetnice smrti velikog crkvenog naučitelja sv. Bonaventure naša najuglednija izdavačka kuća Kršćanska sadašnjost izdala je Bonaventurino djelo *Itinerarium mentis in Deum* — *Put duha k Bogu*. U djelu je u stvari prikazan uspon duše do mističkog sjedinjenja s Bogom. Za takvo sjedinjenje potrebno je, smatra autor, u prvom redu uzdignuće srca: duboka težnja prema Bogu, koja se rasplamsava molitvom. U platonsko-augustinjskoj orijentaciji Bonaventura dijeli cjelokupnu stvarnost u svijet izvan nas, svijet u nama i svijet iznad nas. To su ujedno tri glavna stupnja uzdizanja duše k Bogu. Svaki se od njih dijeli u dva podstupnja, tako da ukupno ima šest stupnjeva uzdizanja duše k Bogu. Njima odgovara prvih šest poglavlja *Putu*. Takvu podjelu čini Bonaventura pošavši od ovog — antropološki obilježenog — stajališta: makrokozmos je Bog stvorio u šest dana; mikrokozmos ili čovjek, isto tako, treba da se u šest susljednih osvjetljenja uzdigne do svog smirenja u motrenju Boga.

Prva dva stupnja uzdizanja duha k Bogu Bonaventura označava izrazima »po trgovima« i »u trgovima« stvari izvan nas. Stvari u izvanjskom svijetu, sa svojim povijesnim tijekom, u svojoj ljepoti i matematičkoj svrsishodnosti očituju Božju moć i mudrost, kao što i zahtijevaju neposrednu Božju nazočnost u sebi samima.

Druga dva stupnja uzdizanja duha k Bogu označavaju se izrazima »po slici« i »u slici« duše u nama. Naša duša — s pamćenjem gdje se spajaju prošlost, sadašnjost i budućnost, s umom koji je osvjetljivan za neograničive domete istine, s voljom koja je upravljena prema onome »Najboljem« — slika je i obitavalište Boga, koji je Vječna Istina i Dobrota u apsolutnome smislu. Isto tako: vjera, ufanje i ljubav, kao stanja naše duše ukoliko je preporođena po Isusu Kristu, odraz su Božje prisutnosti u nama.

Zadnja dva stupnja uzdizanja duha k Bogu označena su izrazima »po... imenu: Biti« i »u... imenu: Dobro«. Kad nam postojanje Najvišeg Bića ne bi bilo nešto očividno, mi ne bismo znali niti za nedostatke i nesavršenosti stvorenih bića. Također, kad mi ne bismo na neki način u sebi nosili ono Najveće Dobro, koje se imanentno komunicira u božanskom Trojstvu, ne bismo mogli imati nikakve ideje o onome »Najboljem« od kojega se nešto bolje ne može zamisliti.

Sedmo, zadnje poglavlje govori o mističkom zanosu, gdje se smiruje djelovanje uma, i duša se čuvstveno, u zanosu, sjedinjuje s Bogom.

Budući da se u ovom Bonaventurinu djelu polazi od samog čovjeka k Bogu, a današnja je teologija mnogo više nego ona prije antropološki orijentirana, Bonaventurin *Put duha k Bogu* bit će od posebne koristi onima koji, npr. zbog svoje psihološke formacije, radije prihvaćaju antropološki negoli kozmološki pristup problemu Božje opstojnosti. Kažemo »zbog svoje psihološke formacije«, jer se nama čini da s filozofske točke gledišta tomističko kozmološko motiviranje Božje opstojnosti i Bonaventurino antropološko zapravo imaju jednaku vrijednost. Ta se dva shvaćanja ne isključuju, nego dopunjuju. U njima se promatra isti entitet — Bog, samo iz dva različita kuta, gdje ni Toma ni Bonaventura ne prisvajaju monopol na istinitost. U Tome se nalaze i antropološke motivacije opstojnosti Božje (težnja za blaženstvom), a u Bonaventure nalazimo i kozmoloških motivacija opstojnosti Božje (»tragovi« Božji u svijetu »izvan nas«).